

NÉPSZAVA

AZ ELŐFIZETÉS ÁRA:

egy évre..... 160 kor. | negyed évre..... 42 kor.
fél évre..... 80 kor. | egy órára..... 15 kor.

EGYES SZÁM ÁRA 60 FILLÉR

A MAGYARORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT KÖZPONTI KÖZLÖNYE.

Megjelenik hétfő kivételével minden nap.

SZERKESZTŐSÉG: VIII. CONTI-UTCA 4. SZ.
(Telefon: József 3-29 és József 3-30)

KIADÓHIVATAL: VIII. CONTI-UTCA 4. SZ.
(Telefon: József 3-31 és József 3-32)

Somogyi Bélát meggyilkolták.

Nehéz szívvel, lesújtva és egész lelkünkben megrendülve közöljük Magyarország proletariátusával, hogy *Somogyi Bélát, a Népszava felelős szerkesztőjét meggyilkolták!*

Mint egész férfi és törhetetlen harcos esett el a becsület mezején: leskelődő, becsutelen brávók gyilkos csapásai alatt. Egész életét a proletariátus ügyének szentelte, tudását és tiszta meggyőződését, akadályokat nem ismerő akarateréjét és mindig a cél felé törő energiáit annak az ügynek a szolgálatába állította, amely a proletariátusnak az ügye: a proletariátusért halt meg *Somogyi Béla, a proletariátusért folyó felszabadító harcban áldozta föl tiszta, becsületese életét.*

A gyásznak és a lesujtottságnak e megrendítő pillanataiban nehéz, nagyon nehéz megtalálni a helyes szavakat, hogy bennük megérzékeltessük a szívünket járó vihar dübörgő erejét és hogy megkíséreljük általuk megértékelné azt a nagy veszteséget, amely Somogyi Béla szörnyű halálával ért minket és velünk együtt az egész magyarországi proletariátust.

Itt állunk lehajtott fejjel és remegő ajkunk dadogva keresi azt az egyetlen szót, amelyből főlhullámzik e borzalom egész nagysága és mindaz a jelentőség és fenyegető, végzetes figyelmeztetés, amely mártirhalált szenvedett harcostársunk és mesterünk kiontott vére fölött lebeg nemcsak a proletariátus, hanem a társadalom valamennyi osztálya felé!

A gyász, a fájdalom és az indulat sokkal nagyobb mibennünk e súlyos órákban, semhogy nyugalmunk volna tovább időzni az egész országra veszedelmet jelentő megállapítások igazságainál. Aki gondolkodni tud, az nézzen körül és mindent megláthat... A mi szemünk elé újra és újra csak e gyáva mészárlás mártiralakja emelkedik ki és őt nézzük és az ő cselekedeteinek során fut végig emlékezésünk.

Alulról jött, szegény emberek gyermeke volt és attól a pillanattól kezdve, hogy nyitott szemmel és tiszta elmével nézhetett belé a világ és a társadalom dolgaiba, szakadatlanul a szegény emberekért kizdött. Szívébe fogadta a megbántott embereket, megkereste a nyomort és sérelmet szenvedőket és értük élt, értük küzdött addig az utolsó pillanatig, amelyben a gyáva gyilkosok karmai közé került.

Küzdelmének: nemes, nagy harcának fegyvereit kizáróan a szociáldemokrácia tudományos eszközei és tudományos módszerei szolgáltatták. Ezek a ternékeny módszerek világították számára az utat, amelyen a proletariátusért való harcában haladnia kellett. Mordjuk-e és ismételjük-e százszor és százszor, hogy ezek a mód-

szerek és e módszerek forrásából származó fegyverek minden jogállamban törvényes fegyverek gyanánt ismertetnek el? Ezekkel a fegyverekkel a kezében, annyira, amennyire a mai körülmények között e fegyverek még a kezében lehettek, az utolsó pillanatig nyílt és férfias harcra hitte őt a küzdelmet, amelynek fegyelmzett, törhetetlen katonájává szegődött.

Amde a dunaparti vértócsa most mást mond, mást ordít világgá. A harc egyenlőtlen volt. A harc csak egyoldaluan volt nyílt és férfias, mert vele szemben brávók állottak, akiknek nem elemük a kitárt mellel való küzdelem, akiket nem eszmék hevitenek és nem toll a fegyverük, hanem a tör meg a bunkósbot...

Olyanok ezek a pillanatok, hogy nem lehet szépítenünk a dolgokat

Mert azzal a felelősséggel és azzal az őszinteséggel, amely minket e gyászos órákban is kötelez, meg kell mondanunk, hogy ez így tovább nem mehet. Küzdeni nyíltan és az egész világ szemé láttára, korrekten és becsületesen csak úgy lehet, ha a küzdelemben mind a két fél nyílt és becsületese fegyverekkel dolgozik. Nem az ország érdeke és nem a köznek a haszna az, ha egy nagy és törvénytörő társadalmi mozgalomnak a kezéből kiütik a törvényes, a nyílt fegyvereket és egész erejével, egész repesztő és bontó energiáival a föld alá kényszerítik...

E pillanatban nem tudjuk, hogy hol vannak *Cservenka Miklós, Pósz Jenő és Bacsó Béla* elvtársaink és hol vannak mások sokan, akikről semmit sem tudnak hozzátartozóik. Bacsó Béla, a *Népszava* munkatársa, Somogyi Bélával együtt tűnt el és tartunk tőle, hogy Bacsó elvtársunknak, e derék szocialistának és a magyar irodalom e fejlődő reménységének is beteljesedett azóta a sorsa... Lehet így tovább küzdeni, lehet így törvényes eszközökkel és a világosságon nyílt homlokkal harcban állani, — hogy ebből a harcából politikailag és társadalmilag jó eredmények keletkezzenek?...

A proletariátus nemes halottjának, Somogyi Bélának a holtteteménél állunk itt és innen intézzük kérdéseinket azokhoz, akik a felelősséget viselik. Ők beszéljenek és cselekedjenek most, ha tudnak és akarnak, — mi és Magyarország proletariátusa egész gyászunkkal és fájdalomunkkal mártirhalottunk felé fordulunk és ami e pillanatokban bucsuzóul elhagyhatja ajkunkat, az csak annyi lehet: méltók akarunk lenni Te hozzád!

„Ha száz életem volna, az is kevés lenne...”

Somogyi Béla elvtárs utolsó napjainak tevékenysége. — Eltávozik a szerkesztőségéből. — Az autós rablók. — Az agnoszkálás. — A nyomozás. — A temetés.

Consumatum est! Bevégeztetett. Körülbelül hét hónapja, hogy Somogyi Béla neve ott szerepel a *Népszaván*. Azóta a mi lapunk szintiszta szociáldemokrata mezben, a legmérsékeltébb hangon iródott. Somogyi nemcsak azóta, amióta felelős szerkesztője a *Népszavának*, hanem a diktatura előtt, az októberi forradalom előtt is azok közé a szocialista publicisták közé tartozott, akik a fokozatos fejlődésnek voltak a szószólói. Tavaly augusztus óta számtalan levél, telefonos és szóbeli üzenetet kapott Somogyi elvtárs és mind egy-egy újabb fenyegetést tartalmazott. Somogyi Béla, akárhányszor érkezett hozzája ilyen levél, ironikusan megjegyezte, hogy *ha száz élete volna, akkor is kevés lenne a rája leselkedő veszedelmekkel szemben*.

Amikor a románok megszállták Budapestet, Somogyi el akart utazni Budapestről, de nem kapott utlevelet és így kénytelen volt ezer veszedelmek közeppé, tudatában annak, hogy esetleg nem látja másnap a fölkelő napot, szerkeszteni a *Népszavát* és dolgozni a munkásság érdekében. Budai lakásáról, ahol a környező szomszédság és a környék általában, ok nélkül haragudott Somogyi Bélára, távol tartotta magát. A szerkesztőség közelében, az Uránia-penzióban bérelt szobát, távol a családjától, a hotel-szoba kellemetlen falai közeppé dolgozott fáradhatatlanul az az ember, aki a diktatura idejében egyetlen sort nem írt olyat, amely a bolsevizmust szolgálta volna, tisztséget nem vállalt, pedig napról-napra megkörnyékezték. Hü maradt szociáldemokrata fölfogásához, elvéhez. Ha neveléssel nem lehetett, a terror eszközeivel nem óhajtotta szolgálni a munkásság ügyét.

Kedden este.

A lap szerkesztése nagy munkát ró meg arra is, akinek csak ez a dolga. Az ő fáradhatatlan munkabírása nemcsak a szerkesztés nagy munkáját bírta el, hanem nagyon gyakran jelentek meg tőle vezércikkek és más írások, amelyeknek a stílusa, a magyarsága, logikájának a vasereje bizonyították Somogyi elsőrendű publicista képességét. Fél 9 óra körül bevégezvén a munkáját, sorra járta a szerkesztőségi szobákat, minden munkatárshoz egy-egy biztató szót, a lap következő napra vonatkozó anyagát beszélte meg. Háromnegyed kilenckor Bacsó Bélával, lapunk egyik munkatársával távozott a szerkesztőségéből, eltávozott úgy, hogy csak a hullaházban találkoztunk vele...

Rövid ötperces az ut a Conti-utcától a Nemzeti Színházig. Ebben az időben nagyon forgalmas a Népszínház-utca, szinte csodával határos, hogy eddig nem akadt tanu, aki látta vagy hallotta volna Somogyi Béla és Bacsó Béla rejtélyes eltűnését. Mert annyi bizonyos, hogy egyiküket sem lehetett szó nélkül, erőszak nélkül belegyömszólni a készen állott autóbá, amelyet legújabb verzió szerint három estén át láttak a Népszínház-utcában állani. Kizárt dolog, hogy Somogyi Béla, aki tudatában volt annak, hogy ezer veszedelem környezi, hogy csak úgy bárány módjára beült volna előtte ismeretlen emberek gépkocsijába.

Somogyi eltűnése.

Bacsó Béla elvtársunk eltűnésével természetesen látszott, hogy az emberrablók szándéka nem az ő előttük teljesen ismeretlen fiatal munkatársunk ellen irányult, hanem Somogyi ellen, akit ismertek is és akire régen fenték a fogukat. A felhivatalos híradás, amelyet a rendőrség az eltűnéssel kapcsolatban kiadott, rögtön megerősítette azt a föltevésünket, hogy eme szimpla hír mellett világraszóló botrány, egy nagy emberi tragédia húzódik meg. A *Népszava* szerkesztősége köte-

lességszerűen közölte azt a rendőri köznyomatos-hírt, amely bejelentette két munkatársunk eltűnését és bizony a *Népszava* olvasói ezt a híradást csak megésonkítva olvashatták szerdai lapunkban.

A híradásnak minden sora, mondata csak megerősítette bennünk ama rettenetes gyanunkat, hogy a Dunából kifogott és meggyilkolt holttest, bár 30—35 esztendősnak jelezték, azonos Somogyi Bélával.

Fölismerjük a halottat.

A rendőrség elözékenységből egy munkatársunk már reggel 6 órakor jelentkezett a központi ügyeleten és rövidesen kijutott Szabó György detektív-főfelügyelő és a rendőrség fényképésze társaságában Újpestre. Az újpesti kapitányságról, ahol már várták a detektív-főfelügyelőt a hozzája beosztott detektívek, a régi temető hullaházába mentünk, ahol az első pillantásra fölismertük a holttestben Somogyi Bélát, a *Népszava* felelős szerkesztőjét.

A holttest elváltozását, a vele történt dolgokat nagyon hűen leírta a rendőrség köznyomatososa. *A holttest rettenetes állapotban volt.* A fején hat-hét szuras vagy ütés nyoma látszott. A balszemét kiütötték vagy kiszúrták. A nyaka körül zsinnyel történt fojtogatás nyomai látszóttak. Az orrsontját tompa tárggyal betörték. A kinyúló és szétálló ujjain és kezefején ütések piros foltjai. A lába azonosmód volt, amint a gyilkosok rákötötték a hurkot.

A nyomozás.

A nyomozás eddigi adatai szerint majdnem bizonyos, hogy Somogyi Bélát először tétleg bántalmazták. Valami szilárd tárggyal fejbevágták, azután összeszurkálták. Miután így végeztek Somogyival, bedobták a Dunába. Hogy ekkor élt-e, azt a nyomozás még nem tudta megállapítani. Marinovich Jenő, a bűnügyi osztály vezetője, a nyomozás jelenlegi stádiumáról a következőket mondotta:

A legszelesebbkörű nyomozást indítottuk meg ebben az ügyben, az egész bűnügyi apparátust mozgósítottuk és minden törekvésünk arra irányul, hogy az ügyet a legszigorubb és legtárgyilagossabb nyomozás tárgyává tegyük.

De nemcsak a rendőrség, hanem a hadsereg főparancsnokság, a miniszterelnök, a hadügyminiszter és a karhatalmi parancsnokság is mindent elkövetnek, hogy a gyilkosok kézrekerüljenek. A hadügyminiszter utasította a városparancsnokságot és a hadbírószágot, a fővezérség kiadta a rendeletet összes osztályainak, hogy ebben az ügyben a legnesszebbmódon nyomozást indítsanak meg és segítkezzenek az államrendőrség munkájában.

A délután folyamán dr. tihvári Tahy Pál százados, katonai ügyész is megindította a nyomozást és kívánatos, hogy ha katonák valamit az esetről tudnak, nálá tegyenek jelentést a látotokról vagy hallottokról.

A vizsgáló bizottság megállapította, hogy a Dunától körülbelül 90 lépésnyire autó állott meg s a keréknyomokból következtetve, itt megfordult. A autókereknyomok közelében kiömlött olaj látható, ott pedig, ahol az autó megállott, karbid-törmelék, ami valószínűen onnan származik, hogy az autó reflektorát itt eloltották. Az autó keréknyomaitól nem távol, a Dunához vezetően mintegy 100 lépésnyi távolban, megsűrűsödött vértócsa látszik és a Dunától 40 lépésnyire körülbelül 3 tenyéryi nagyságu vastag aludt vértócsa.

A helyszíni szemle során több tanut hallgattak ki. Három vízműlepi munkás

elmondja, hogy 17-én este ¼10 óra tájban Dunakeszről Újpest felé haladtak és a 2—4. számú kutak között találkoztak egy autóval. Két erős reflektor világított az autó elején, amely elkápráztatta a szemüket és így nem tudják megmondani pontosan, hogy kik és hányan ültek benne. A munkások hallották, amikor a sofförre szólt: „Balra tarts, mert különben az árokba fordulunk”. Ekko: Újpest felé haladtak. Újpesten a kocsit vezetőknek megfelelő nagyobb összegű jutalmat tűzön ki.

Ez a férfi megkérdezte: jó irányban haladnak-e Kelenföld felé. A Szent László-utról befordultak az Apponyi-utca; itt az autó nyomai azt árulták el, hogy a gépkocsi nem Budapest felé folytatta útját, hanem az ellenkező irányban tért el. A nyomozás érdekében a főkapitány előterjesztést tett a belügyminiszternek, hogy a tettes vagy tettesek kézrekerítőjének, illetve nyomra vezetőjének megfelelő nagyobb összegű jutalmat tűzön ki.

Bírói vizsgálat.

A katonai és rendőri nyomozással egyidejűen megindult a bírói vizsgálat is. A pestvidéki törvényszék szerdán délelőtt kezelt a gyilkosság színhelyére, hogy lefolytassa a vizsgálatot.

Visszaemlékezések.

Olvasóink talán emlékeznek még a tavaly szeptemberben nagy port fölvert esetre, amelynek egyik főszereplője Budapestre menekült. Itt Somogyi Bélának azt mondotta, hogy az a biztos értesülése van, hogy rövidesen végeznek vele, sőt jutalomdíjat is kitűztek annak a részére, aki Somogyi Bélát a kezükre juttatja. De még egy másik nagyon fontos momentum is fölmerült. Somogyi Béla tudvalevően felsőkereskedelmi iskolai tanár volt és mint ilyen, tanítványai bálványozásig imádták. Kiváló pedagógus volt, aki a tanulókkal atyai módon bánt és a sok évi munkássága alatt — bizony sok ezer diáknak volt a tanítómestere — csak szeretettel és hálással gondoltak mindenkor az ő tanárakra. Mégis akadt egy, egyetlenegy fiatalember, aki, nem tudni mi okból, többek előtt kijelentette, hogy: bár tanára volt neki Somogyi, mégis, ha keze-ügyébe kerül, végezni fog vele. A következő eset igazolja Somogyit: A diktaturában történt, hogy egyik tanítványa, aki mint vörös katona ment a cseh frontra, elutazása előtt szemrehányó levelet írt Somogyi Bélának, mondván, hogy akkor, amikor a magyar proletárság a legnehezebb harcát vívja minden oldalon, akkor az ő imádtott tanítómestere félreállt a küzdők sorából.

A részvét.

Százával keresik föl szerkesztőségünket nemcsak munkások, hanem polgárok is, akik részvétüket fejezik ki a *Népszava* szerkesztőjének tragikus elhalálása fölött. Az Ujságüzem-nyomda Rt. technikai személyzete az alábbi levelet intézte a szerkesztőségünknek:

Mély megdöbbenéssel értesültünk arról a rettenetes gyilkosságról, amely Somogyi Béla szerkesztő elvtársunkkal történt. A „Szózat”, a „Magyarország”, „A Nap” és a „Magyar Szinpad” személyzete őszinte és igaz részvéttel vesz tudomást erről a borzalmas gyilkosságról. Az itt dolgozó elvtársak közölsége, hogy a temetés ideje alatt munkaszünettel fejezzük ki őszinte részvétünket és ennek megfelelően sürgős intézkedést várunk az összmunkásság részéről is.

A temetés.

Somogyi Bélát a szociáldemokrata párt halottjának tekintjük és ezért a temetés rendezését a párt titkársága vállalta. A temetés valószínűen vasárnap délután ¼4 órakor lesz. Közlebbi részleteket a szombatn megjelenő *Népszavában* közölünk.

Bacsó Béla eltűnése.

Amint már fentebb részletesen megírtuk, Somogyi Bélával együtt távozott a szerkesztőségből Bacsó Béla elvtársunk is, akit szintén fölgymöszöltek az autóba és akiről eddig semmi pozitív hír nem érkezett. Senki sem tud fölvilágosítást adni arról, vajjon Bacsó Béla jelenleg hol van, avagy mi történt vele.

De... Bacsó Béla elvtársunk sincs közöttünk...

Itt áll előtünk a rideg valóság, élénk ágaskodnak a bizonyítékok, hogy annak a gaztettnek elkövetői, akik Somogyi elvtársunkat meggyilkolták, vele is végeztek, hogy az ő életét is kioltották; még sem tudjuk elhinni. Nem, nem lehet. Olyan fiatal volt, karesu termete, lányos arca, szelíd lény, minden szava, minden megnyilvánulása olyan távol állott az erőszaktól, hogy lehetetlenség, képtelenség, hogy az erőszakkal bármi vonatkozása is lett legyen. Ő még csak fenyegető leveleket sem kapott.

Óh, most már tudjuk, tudjuk, gyilkos urak, hogy ez is lehetséges, hogy itt minden lehetséges.

Ez a rettenetes valóság a maga szörnyű brutalitásával gyászos öntudatra ráz föl bennünket. A vezérünkkel együtt elvesztettük egyik bajtársunkat is: Bacsó Béla elvtársat hiába várjuk. Nem jön, nem jöhet többé közénk. Irásztala, ahol olyan lelkes szeretettel, olyan rajongó meggyőződéssel végezte a szocialista újságíró dolgát, üres marad. Torkunk összeszorul és szemünk előtt összefolyik a betű, amikor mint megmásíthatatlan valósággal vagyunk kénytelenek ezzel leszámolni.

Kassáról került hozzánk. A nevelése abban az irányban indult el, hogy kereskedő, hivatalnok legyen, kereskedelmi iskolába iratták be. Azonban hajlamaim már korán arra az utra terelték, amely ide

hozzánk, szocialista újságírók közé vevette őt. Lelke az igazságért és a népért rajongott, tehát szocialistává, költővé, íróvá kellett lennie.

Korán került bele a munkásmozgalmába. Élénk részt vett a politikai és szervezeti mozgalomban és ugyanekkor irni is kezdett. Kassai elvtársaink lapjának, a *Kassai Munkásnak* a munkatársa lett, ahol Surányi Lajos szerkesztő elvtárs mellett dolgozott. Később a *Népszavába* is dolgozott. Novellisztikus tárcái, amelyeket hozzánk beküldött, nagy tehetőségre mutattak. Mély érzés és nagy megfigyelőképesség bontakozott ki írásaiban. Fölismertük benne az értékes harcost és a tehetséges írókat. A novemberi forradalom után meghívták és a *Népszava* belső munkatársa lett.

Ezekben az időkben jelent meg a „*Stefcsik-ház*” című novellás kötete és néhány hónappal ezelőtt adták elő az Intim-színházban egy darabját, amelynek nagy és megérdemelt sikere volt. Ujabbán egy színdarabot dolgozott. A *Népszava* szerkesztőségében először a titkárságnál dolgozott, majd a hírek rovatának munkatársa volt, b. b. jelzés alatt írt. Írásai mind a proletárság szenvedéseiről, nélkülözéseiről szóltak. Ebben a számban közöljük utolsó munkáját, „*A vízbenlakók*” című riportját. Ezt fejezte be akkor, amikor szegény Somogyi elvtársunkhoz csatlakozva, örökre itt hagyott minket.

Huszonnyolc éves. Hat hónappal ezelőtt nősült meg...

Egy bűnjel.

Osütörtökön este egy detektív fölhozott a szerkesztőségünkbe egy kalapot, amelyet a gyilkosság színhelyétől nem messze találtak. A kalap vérvonatokkal van borítva és teljesen átázott, tetején pedig egy erőszakos hasadás látható. A szerkesztőség több tagja ennek ellenére fölismerte benne Bacsó Béla kalapját.

A gonosztett megtorlása: az ország becsülete.

Huszár miniszterelnök a büntényről. — Utasítást adott a legbuzgóbb nyomozásra és a gonosztévők statáriális megbüntetésére.

Huszár Károly miniszterelnök, amikor tudomást szerzett Somogyi elvtárs meggyilkolásáról, a szörnyű büntényről a következőképpen nyilatkozott:

— *Mélységesen fölháborodva és egészen megrendülve* vettem a hírt ennek az aljas gonosztettnek. Azonnal utasítottam a főkapitányt, hogy a rendőrség egész apparátusával a legszélesebbkörű nyomozást indítsa meg a tettesek kiderítésére. Fölkértem a hadügyminisztert, hogy hasonló intézkedést tegyen és utasítsa a városparancsnokságot és a hadbírószágot, hogy a maguk részéről is kövessenek el mindent a büntetéseket kinyomozására. Ugyancsak fölkértem a fővezérletet, hogy az ő részéről is törtenjék meg minden, hogy a tettesek kézrekeríthessenek.

— *Statárium van. Példát kell statuálnunk. E pillanatban nagy országos érdek fűződik ahhoz, hogy ehhez hasonló dolog egyáltalán ne történhessék az országban.*

— Ebben az országban helyreállítottuk a jogrend uralmát s bárki vét az ellen, annak éreznie kell a magyar igazságszolgáltatás kemény kezét. Minden erkölcsi reputációm-mal azon leszek, hogy itt világosságot teremtsék és hogy a bűnösök oly szigorú büntetésben részesüljenek, amely megfelel gonosztettük nagyságának.

— Itt nemcsak egy egyszerű büntényről van szó, hanem ez az eset, ha nem fogjuk csirájában elfojtani az ilyen jelenségeket, alkalmas arra, hogy a közönségnek a jogrendbe vetett hitét megvessze.

— Egy pillanatig sem maradnék a helyemen és nem tudnám a felelősséget vállalni, ha minden tényező részéről meg nem történne minden a *legszigorubb megtorlásra*. Meg vagyok győződve és megnyugtathatom a közvéleményt, hogy minden egyes tényező, amint hírt vette az esetről, azonnal akcióba lépett és mindenképpen meg fogja tenni azt, amivel az ország becsületének, a jogrendnek és az igazságnak tartozunk. Kérem

a közönséget, hogy szíveskedjék mindenben segítségére lenni a hatóságoknak, hogy a bűnösök minél előbb kézrekerüljenek és haladéktalanul a statáriális bíróság elé állítsanak. Azt hiszem, hogy ebben az egész nemzetgyűlés és az egész magyar közvélemény egyetért velem.

A fővezérség nyilatkozata.

A „Magyar Távirati Iroda” jelenti: A fővezér jelentést kapott, hogy e hó 18-án egy holttestet fogtak ki a Dunából, amelyben Somogyi Bélát, a *Népszava szerkesztőjét* ismerték föl. A fővezér azonnal utasította a katonai nyomozó hatóságokat, hogy a tettesek megállapítása céljából a polgári hatóságokkal karöltve a legerélyesebb nyomozást indítsák meg és annak eredményét neki jelentésék. A fővezérnek eltökélt szándéka, hogy a tetteseket, akár politikai, akár közönséges büntényről van szó, személtre való tekintet nélkül az igazságszolgáltatás kezére juttatja. A fővezér arról is értesült, hogy a közönség körében elterjedt hírek szerint a gyilkosok állítólag egyenruhát viseltek. Fölvívja tehát ennél fogva a közönséget, hogy minden olyan adatot, amely az ügy földerítésére vezet, sürgősen hozzon a fővezérség tudomására, hogy így az ügy elintézésébe statáriális uton mielőbb lehetségessé váljék.

Minisztertanács

is foglalkozott a megrendítő eseménnyel s erről a „Magyar Távirati Iroda” ezt a jelentést adta ki:

Ma délután 1 órára Huszár Károly miniszterelnök rendkívüli minisztertanácsra hívta össze a kormány tagjait, akik teljes számban meg is jelentek. A minisztertanácsban a miniszterelnök jelentést tett a kormány-nak ama Budapesten történt büntényről, amelynek Somogyi Béla szerkesztő áldozatául esett. A kormány tagjai fölháborodással és megdöbbenéssel értesültek a szomorú

tényről. A miniszterelnök bejelentette, hogy úgy a rendőrség, mint a hadügyminiszterium, valamint a fővezérség minden intézkedést megtettek, hogy a gonosztévőket a legelőrebb idő alatt kézrekerítsék és statáriális bíróság elé állítsák. Teljesen egységes fölfogás van a kabinetben az iránt, hogy példát statuáló módon kell eljárni. A kormány el van szánva, hogy az ilyen terroristikus jellegű föllépésekkel szemben a legelszántabban fölveszi a harcot és minden preventív intézkedést megtesz, hogy hasonló események ne ismétlődjenek. A miniszterelnök a kormány nevében ebben az ügyben a nemzetgyűlés pénteki ülésén nyilatkozatot fog tenni.

A továbbiakban folyó ügyeket intézték el.

A politikai pártkörökben

az egybegyűlt párttagok csütörtökön este másról sem beszéltek, mint Somogyi elvtársunk tragikus és véres esetéről. Mindenütt a fölháborodás hangján közölték egymással a politikusok a szörnyű gonosztett megdöbbenő részleteit és nemcsak a büntény közvetlen tettesek megfenyítését követelték, hanem többen azon nézetüknek adtak kifejezést, hogy

katatni kell a büntetőcselekmény értelmi szerzőit, fölbujtóit is.

A „Pol. Tud.” jelenti: Rubinek Gyula földművelésügyi miniszter Somogyi Bélának, a *Népszava* szerkesztőjének meggyilkolásáról a kisgazdapártban a következőképpen nyilatkozott: A párt a legsúlyosabban elítéli az esetet és a parlament legközelebbi ülésén, ahol a miniszterelnök a minisztertanács nevében fog nyilatkozni, teljes mértékben csatlakozik majd a minisztertanács állásfoglalásához. A *legszigorubb vizsgálót, emellett természetesen a legszigorubb megtorlást is fogja követelni*, hogy ezáltal egyszer és mindenkorra vége vessék a már önkéntes bíróságnak.

A „M. T. I.” jelenti: A keresztény nemzeti egyesülés pártjának képviselői csoportja csütörtökön este 6 órakor Haller István elnöke alatt ülést tartott, amelynek során Lingauer Albin képviselő szóvá tette Somogyi Bélának, a *Népszava* szerkesztőjének meggyilkoltatását. Az értekezlet megtorlókörzésének adott kifejezést a gyilkosság fölött és fölhívta a kormányt, hogy most, amikor a jogrend helyreállítására kell törekednünk s a vagyon- és életbiztonságot kell biztosítanunk, a legnagyobb energiával hasson oda, hogy a gyilkosság a legszigorubb megtoroltassék.

A lapok a büntényről.

A Somogyi elvtárs kegyetlen meggyilkolásának kitudódása óta megjelent fővárosi lapok — egy-kettő kivételével — az őszinte megdöbbenés hangján írják a véres gaztetről és erélyesen, az egész ország érdekében követelik a legszigorubb nyomozást és a gonosztévők példás megfenyítését. Az igazság keresésében, a jogrend védelmében első helyre sorakozik „Az Est”, amely a gyilkosságról szóló részletes tudósítása elején így ír:

„Mély megrendüléssel, fájdalommal állapítjuk meg ezt a borzalmas ténytet és a magunk részéről nemcsak elvárjuk, de megköveteljük — az ország becsülete, a nagynehezen helyreállt jogrend, a magyarság jó híre és az emberiség nevében követeljük — hogy a statáriális intézkedésnek megfelelően kiméletlenül nyomoztassanak ki a tettesek és kiméletlenül toroltassék meg a bestiális büntény. Nem szabad, még egyéni akcióban sem szabad a gyilkosságok, az eltüntetések rendszerének föltámadni, — egész Európa ügyel ránk, az angol alsóházban is csak a minap utasították vissza teljes joggal a terror vádját: hát hogy szabad megtörténni az ilyen elvetemült gonosztettnek?! Igen, irgalmatlan megtorlást követelünk.

A „Magyarország” a következőkben sürgeti a sötét büntényben az igazságtétést:

Magyarország elsőrendű állami érdeke, hogy a fájdalmas botrány minél sürgősebben és minél erélyesebben megtoroltassék. A békealkudozások nehéz napjaiban csorbítatlan jó hírnévnek kell, hogy örvendjen a

legmesszibb külföldön is a magyar jogbiztonság. Nem szabad engedni, hogy a gyalázatos kommunizmus bukása után itt a *vérbosszu macedóniai állapota kapjon lábra*. Nem szabad tűrnünk, hogy egyesek fékevesztett cselekedetei tápot szolgáltatassanak a külföldi botrányos magyarellenes agitációnak. Ez a fölfogása a kormánynak és Horthy fővezérnek. Rendet akarnak és rendet is fognak teremteni. A bűnösök lakolni fognak. Így kívánja ezt Magyarország érdeke és a mélyen megbántott jogrend. Se bolse-

vista, se másféle gyilkos itt nem fog menekülni.

Az újságírók a gyilkosságról.

A barbár gyilkosság az újságírók körében is mélyeséges fölháborodást keltett. Az Ott-hon-Körben nagy izgatottsággal tárgyalták a dolgot. Amint hírik, az újságírók testületileg akarnak kifejezést adni fölháborodásuknak és ebből a célból az Újságírók Egyesülete a legközelebbi napokban *rendkívüli közgyűlést fog egybehívni*.

Somogyi Béla, a szocialista, a tanító, az újságíró.

Reszket a toll a kezünkben, amikor Mesterünknek, első társunknak borzalmasan megrendítő haláláról kell azokon a hasábon beszámolni az olvasóinknak, amelyen eddig — több mind husz esztendőn át — az ő, az eszme megértésétől és szeretetétől áthatott gyönyörű magyarsággal, tanító erővel megírt mondatai szoktak helyet foglalni. Reszket a toll, amellyel a beszámolót akarjuk írni, de rá kell gondolnunk Mesterünkre, aki a borzalmak borzalmainak az óráiban is erős vezérként állott előttünk és tanított bennünket arra, hogy a szocialista sajtó munkásainak legelső sorban szocialistáknak kell lenniök, akiknek a legelső feladatuk minden nap minden órájának minden percében az, hogy a szocialista tömegeknek, a munkástömegeknek minél jobb *szocialista* lapot adjanak. Minél jobb szocialista lapot adni — Somogyi Béla nélkül!...

De újságírói kötelességeink vannak, amelyeknek meg kell felelnünk és az olvasóknak, elvtársainknak meg kell bocsátaniok, ha a krónikás mondatai bizonytalanok, szavai dadogók lesznek. A mi Somogyi Bélánkról kell krónikát írunk, amikor könnyben uszik a szemünk minden percében, amelyben rá gondolunk és amikor reszket a kezünk, amellyel Somogyi Béláról írunk...

Somogyi Béla életéről

nem is tudunk sokat írni. Több mint 20 esztendő óta állott a *Népszava* szolgálatában és olyan kevés az, amit tőle magától önmagáról hallottunk! Annyit tudunk csak, hogy a Dunántul valamelyik kis falujában, valószínűleg Somogy vármegyében született és az első esztendeit a faluban töltötte. Szegény emberek gyermeke volt, a gyermekesége — mint a másik nagy tanítónak, Tancsics Mihálynak a gyermekesége is — falusi munkálkodásban telt el. Erről többször beszélt: falusi elemi iskoláinak elvégzése után délelőttöként teheneket kísért a legelőre, délutánoként önmaga szorgalmából tanult folyton. Gyermekkorában is vasakaratu volt. Egyik önmagáról szóló följegyzéséből állapíthatjuk meg, hogy a tanítóképzésbe való fölvételi vizsgát 1883 szeptemberében tette le Csáktornyan. Már a gyerekkorban agyában világot látott, a cél, amely felé egész életén át küzdött: a tanítással, a neveléssel kell használni és lehet használni az emberiségnek.

Tanító akart lenni és tanító lett.

A legnyomorúságosabb körülmények között végezte a gyerekkorát a tanítóképzőt, miután Csáktornyan a legnagyobb sikerrel letette a fölvételi vizsgát. Állami segéllyel vették föl, ami akkor annyit jelentett, hogy havonként 5 forintot kapott. Több ízben említette, hogy Csáktornyan olyan nyomorúságos helyzetben volt, hogy nem egyszer a répatarlóról vitt magának répát — ebédre, vacsorára. Csáktornyáról Papára került, házitánítóskodott és nagyon-nagyon nyomorúságos körülmények között folytatta a tanulást. Azután Pestre került a Bodzafa-utcai (most Rökk Szilárd-utcai) képezdebe. Mindig tömeglakásokban lakott, mert csak hatosokkal tudta a kvártélypénzt megfizetni. Ugyancsak a nyomorúság készítette arra, hogy a tanítóképző harmadik esztendeje előtt Árvában, Chlevnice faluban tanítóhelyettesítést vállaljon. Nagy megelégedésre folytatta itt tanítómesterségét, azután Sopronba került, ahol a harmadik évfolyamra iratkozott be. Itt abból élt, hogy egy számvívó őrmestert tanítói vizsgákra készített elő. Ettől nagyon sok könyvet kapott, kosztot is. Gazdag rokonai itt semmi-ken sem segítettek, még a tanítóképezdeszek és általában szegény diákok számára rend-

szerez „napok-szerzés” (amikor diák minden nap másutt eszik) sem sikerült neki. Mégis: az ilyen hallatlanul nyomoruságos viszonyok közepén is az intézetnek ebben az időben legjobb tanítója volt.

Az újságíró.

Voltaképpen ez időből kezdődik *újságírói* munkálkodása. Erről a tanyáról irogatott Vadász Lipót akkori kisvárdai ügyvéd, későbbi munkanárti igazságügyi államtitkár lapjába, a „Kisvárdai Lapok”-ba. Az élete itt is keserves volt: „kenyéradó gazdája” nem adott neki fizetést. Vadász Lipót segítségével haza jutott a családjához. Ismét tanult és 1889-ben a soproni katolikus képezdeben letette a tanítói vizsgát. Sopronban dolgozott a „Sopron” című lapban, amelynek szerkesztője akkor Gaár Vilmos, a későbbi neves bíró volt. Az ő segítségével jutott el a budai pedagógiumba, mert tovább akart tanulni, hogy még inkább taníthasson: polgári iskolai tanár akart lenni. Budán a legszörnyűségebb koplalások idejét élte végig. Okleveles tanító volt és néha félheteken keresztül nem evett.

A szocializmus katonája

ebben az időben, 1890 táján lett. Jenő fivére ekkor már ismert embere volt a mozgalomnak. Fizikai munkás volt és képzett, tanult szocialista. Ez a fivére vezette is be a szocialista mozgalomba. Somogyi ekkor a szakszervezetek embereinek tartott előadásokat, kezdetben leginkább történelmi tárgyúakat. Egyre inkább megszerette a munkásmozgalmat, egyre határozottabban látta, hogy *egész életére a proletariátus sorában van helye*. Tanítói állást kapott valahol Máramarosban, ahonnan egyszerű magyarsággal, pompás készséggel írt cikkeket küldött az egyes szaklapoknak, különösen *A Cipésznek* és a *Népszavának*.

Közben folyton képezte önmagát. Nyelveket tanult és a külföldi szocialista irodalommal is megismerkedett. Fejődésében nagy segítségére volt az, hogy a fővárosba került. Itt folytatni akarta polgári iskolai tanítói pályáját. Meg is szerezte a polgári iskolai tanítói oklevelet, de erre az időre esik az, hogy — immár családos ember léte — állás nélkül kellett maradnia. A szociáldemokrata párt és a *Népszava* adott neki foglalkozást. A legvadabb ildőzések idején történt ez, abban a korszakban, 1897 után, amelyet a magyarországi munkásmozgalom egyik történetírója a magyar szociáldemokrácia hőskorának nevezett. Az ildőzések rettenetes napjaiban Somogyi Béla volt az akkor hetenként megjelenő *Népszava* egyik vezetője. A Bánffy-Perczel-korszak idejére esik ez a működése, amikor egymás után tűntek el mellőle a küzdelemben és a szocialista tanításban társai. Akkor *csak* börtönökbe, fogházakba zárták a szocialistákat, akkor *csak* illetőségi helyükre toloncolták őket, — de a tábor egyre inkább kibővült. Az ez időben készült *Népszavákról* mondhatjuk, hogy a szocialista újságírás remek példányai. A nagy ildőzés idejében történt — régebbi elvtársaink sokszor emlegették az ehhez fűződő epizódokat —, hogy Somogyi Béla azzal tartotta fenn magát és családját, hogy

borbélyműhelyben dolgozott.

Azután ismét nekifogott a tanulásnak, elvégezte a középiskolát, a kereskedelmi iskolai tanárképzőt és felsőkereskedelmi iskolai tanári oklevelet is szerzett. Az 1900-as esztendő első felében nem volt közvetlenebb kapcsolata lapunkkal és a szociáldemokrata párttal, de amikor 1905 április elsején a *Népszava* napilap lett, a lap első publicistájává Somogyi Bélát hívták meg, aki ebben az időben az egyik fővárosi felsőkereskedelmi iskolának német-francia szakos tanára volt. Legjobb tanító, szocializmusra leginkább nevelő vezéreinknek nagyrésze Somogyi Béla tollából eredt. 1905 óta mindvégig tagja volt a *Népszava* szerkesztőségének, mindvégig egyik legtöbbet dolgozó munkása, kivéve — amiről lentebb még lesz szó — a diktatura három hónapját.

Somogyi mint publicista.

a legkiválóbb magyarországi publicisták közül való. Érezzük a kötelességet, hogy borzalmasan szomorú halála alkalmával erről írjunk. Sok tanulása, nagy nyelvismerete, külföldi utazásai, folytonos önképzése, a legharcosabb időkben való állandó gyakorlata az élet alapos ismerőjévé, kiváló iráskészsége, a Dunántul magába szívott magyarsága nagyszerű íróművészé formáltak. Némely tárgykört szinte *száron* a maga számára foglalt le. Azok a cikkek, amelyek a *Népszava* napilapban a nőkérdésről, a nevelés kérdéséről, a többtermelés kérdéséről, a földbirtokreformról megjelentek, majdnem kivétel nélkül mind Somogyi Béla tollából kerültek ki. De a napi politika kérdéseinek is mesteri módon dolgozó magyarázója és segédítő. A legsikerültebb vezércikkeink szerzője Somogyi Béla volt. Nagyon sokszor megállapítottuk, hogy munkásoknak a szocializmus nehéz kérdéseit magyarázó és egyuttal buzdító cikkei sorában Somogyi voltak a legjobbak. Most, a legutóbbi időkben, a legutóbbi napokban,

nem volt ritka az a nap, amikor Somogyi Béla, aki a szerkesztés terhére is viselte a vállán, két, néha három cikket is írt. A logikája bámulatosan egészséges, a mondatai utánozhatatlanul egyszerűek voltak. Nem akadt az a téma, amelyről Somogyi — nagyon alapos, nagyon gondos, sokszor napokra menő előtanulmányozgatás után — mindenki számára abszolút érthető cikket ne tudott volna adni.

Fordításai, könyvei.

Számtalan cikke jelent meg a *Népszaván* kívül pártunk tudományos folyóiratában, a *Szocializmusban* is. Teljes egészében ő fordította le Bebel híres „*Nő és a szocializmus*”-át, Liebknecht „*A tudomány hatalom*”-ját és „*Mit akar a szociáldemokrácia*”-ját. Az írói álnévét nagyon sokan ismerik: *Suhogó* volt ez. Másik álnéve is volt: *Alvinczi Mihály* néven ő szerkesztette, állította össze, nagyrésztben írta „*A többtermelés tudománya*”-ról szóló könyvet, amellyel ő és kiadója a legutóbbi esztendő egyik leghatalmasabb könyvsikerét aratta. *Más könyvsikerének is hőse volt Somogyi Béla. Nagyszerű tankönyveket szerkesztett. Sok tízezren, sok százezren vagyunk és vannak — a régi Magyarországra gondolunk —, akik a Somogyitól szerkesztett iskolai tankönyvekből tanultunk. Tankönyvei állandóan új és új kiadásokban jelentek meg. Mint tanítóember írta pártunknak a háború előtt megindított választási küzdelme számára „*A magyar helyesírás és gyakorló könyve*” című füzetet, a szabályokat és a példákat szocialista mondatokkal magyarázván azok számára, akik a Tisza-Lukács-féle választójogi törvény értelmében arra voltak ítélve, hogy írásvizsgát tegyenek. Nagyon sok *rópiratot és röpivét* írt, legtöbbször névtelenül. Kéves olyan ember van a magyarországi újságírásban, aki például a *bibliát* annyira ismerthe volna, mint Somogyi. Karácsonyi és husvétii vezércikkei örökké gyönyörű maradnak a magyar publicisztikának. A legutóbbi napokban fogott hozzá ahhoz, hogy ismert, gyönyörű magyarságával a magyar tudományos irodalom számára közkinéssé tegye Engels világhírű munkáját, az „*Ursprung der Familie*”-t. Az orgyalkosok ütötték ki a kezéből a tollat.*

A riportér.

Térjünk vissza hírlapírói és publicisztikai munkálkodásához. Nemesek cikkiró volt Somogyi Béla, hanem *hírlapíró-munkás* is. A főváros törvényhatósági bizottságának termében, a hírlapírói karzaton éveken át Somogyi Béla képviselte a *Népszavát*. Kiváló ismerője volt — hogy csak egy-két tárgykört említsünk — a villamoskérdésnek, a földértékkadó-problémának, a lakáskérdésnek. Tudósításai és a tudósításhoz írt glosszái városzszerte, sőt országszerte híresek voltak. Legalaposabb ismerője volt a magyarországi szociáldemokrácia községi programjának is és szerkesztőségi íróasztalán találunk egy följegyzést — talán utolsó följegyzése volt —, amelyben adott dátumra önmagát emlékezteti a községi programra vonatkozóan.

Noha a legkiválóbban képzett koponya és a legpompásabb, legkészsültebb íróművész volt, — az ugynevezett vezérek sorában soha nem szerepelt. Az országos politikában nemigen ismerték a nevét. Éveken, több mint másfél évtizeden át — tudjuk — az volt az élete rendje, hogy a délelőttje az iskolájáé és a tanítványaié voltak, a délutánjai és az éjszakai órái a továbbképződésé és az önálló munkálkodásé, az esti

órái meg a Népszava napilapé. Mint pedagógus, mint nevelő — egészen más politikai hitet valló pedagógusoktól tudjuk ezt — a hivatottak sorából való. A szerkesztőségbe érkező levelekből tudjuk, hogy tanítványai, akik közül már nagyon sok meglelt ember, a bálványozásig szerették.

A legutóbbi esztendőket már nem töltötte a katedrán. Eppen pedagógiai hivatottsága miatt tették meg annak a fővárosi hivatalnak a vezetőjévé, amely Budapesten az iskolakerülők számát akarta apasztani. Nagy tervei voltak e téren, egészen e studiumának élt, de tervei keresztülvitelében megakadályozták az 1918. október után következő események.

A forradalmi mozgalmakban Somogyi Bélának aktív szerepe nem volt. Beesült és tisztás katonája volt a munkásmozgalomnak, de a kifelé jelentkező mozgalmak embereinek a sorában nem szerepelt. Csak olyan kérdések tárgyalása alkalmával szólalt föl, amelyeknek csak ő volt az ismerője. A villamosközlekedés kérdésével foglalkozó egyik gyűlésnek, majd a tanítók helyzetével és a népoktatás kérdéseivel foglalkozó több gyűlésnek volt az előadója. De vezéregyénisége volt a tanítók több gyűlésének, évtizedeken át a legelső sorokban harcolt a közoktatás megjavításáért, a tanítók, a pedagógia munkásai helyzetének jobbáalakításáért. Egyik megalapítója és szerkesztője volt az *Új Korszak* című tanügyi lapnak, egyik legagilisebb embere a *tanítók szabad-szervezetének*, majd a tanítók *szakszervezetének*. A tanítókérdésekkel foglalkozó multja, az a helyzet, hogy a magyar nevelésügy állását talán ő ismerte a legjobban, predesztinálták arra, hogy amikor 1918 őszén forradalmi átalakulások játszódtak le az országban, Somogyi Béla a közoktatásügyi minisztérium egyik *államtitkára* lett. Az államtitkársága csak néhány hétig tartott.

Szerepe a diktatúrában.

A bolsevik jelszavakkal föllépő néhány ember munkáját aggodóbb szemmel senki nem nézte, mint Somogyi Béla. Valamennyiünk közül ő látta a legtisztábban, hogy a bolsevisták agitációjának sikere nagy veszedelemmel fenyegeti az országot is, a magyar munkásmozgalmat is. A *Népszava* 1918 decemberi, 1919 januári, februári és márciusi ama cikkeinek legnagyobb része, amelyek egyre élesebb hangon fordultak a magyar bolsevikiek ellen, Somogyi Béla tollából került ki. Amikor legtöbbször nagy meglepetésére kikiáltották a proletárdiktatúrát, Somogyi Béla egészen Garami Ernő álláspontjára helyezkedett. Bejött a szerkesztőségbe, összezsomogta a holmiját, bejelentette, hogy amint visszavonult a közoktatásügyi minisztériumban elfoglalt állásától, úgy elhagyja a *Népszava* szerkesztőségében volt íróasztalát is, mert ő egész életében a demokrácia eszközével akarta megteremteni a szociális haladást, — a terror, a diktatúra követőjévé sohasem szegődik. Sokan, minden rábeszélő-képességünkkel arra akartuk bírni, hogy a szerkesztőségből ne lépjen ki és ha már a diktatúra szolgálatába kényszerített lapban dolgozni nem akar, menjen szabadságra, de tüntetően ne hagyja el azt a lapot, amelyet 1919 márciusában olyan sokan és annyira nem alap nélkül feltettünk. Valóban: szabadságra ment. A diktatúra első és utolsó hónapját egészen távol töltötte a szerkesztőségétől, a második hónapban irt néhány cikket, de valamennyit névalírással és valamennyiben kedvelt témáinak egyikét-másikát fejtegetvén: a többtermelés kérdését, a népnevelés kérdését ésatöbbi. Mégis a *hatóságok részéről állandóan üldözésnek volt kitéve*; rá akarták sütni azt, hogy bolsevista volt; több cikke miatt eljárást indítottak meg ellene. A főváros részéről hatalmas apparátussal indult meg ellene a vizsgálat. Őt is fölfüggesztették az állásától és néhány koronányi fizetésre akarták szorítani. Igaza tudatában szívósan védekezett. Ebben az ügyében még nem hoztak döntést...

A Népszava felelős szerkesztője.

Amikor a tavalyi szeptember 28-án megindulhattak a diktatúra alatt

elnémitott napilapok, a *Népszava* szerkesztését Somogyi Bélának kellett átvennie. Multja, képességei kötelezték erre. És ő, noha ismerte azokat a veszedelmeket, amelyek állandóan környékezik mostanában a *Népszava* csinálóját, vállalta a munkát. Odaadással, a legnagyobbfokú áldozatkészséggel dolgozott és féltő gondnal örködött a mi lapunk minden során. A legutóbbi időkben betegeskedett — régi bronchitisa kiújult és a szenvedések idejében szerzett gyomorhaja is kinozta —, néhány napra koronként visszavonult a szerkesztéstől, de

nem tudott sokaig távol lenni a laptól. Tudta, hogy mennyire szükségünk van rá, tudta a kötelességét és teljesíteni akarta. Haláláig a *Népszaváért* és a magyar proletárságért dolgozott...

Nagy családja volt. Az egyik gyermeke még máramarosi tanítóskodása idején bal-esetnek lett áldozata. Legidősebb gyermeke, Zoltán nevű fia, egyetemi hallgató volt, besorozták, bevonult. Magyarország határainak védelmében több véres ütközetben vett részt, majd orosz fogságba került és több mint két év óta Szibériában sanylődik. Itthon két leánya és két fia van. Gyermekei kivül felesége, hosszú-hosszu küzdelmes éveinek minden szenvedésében és munkájában készséges, odaadó társa, kimondhatatlan fajtalmában összetörten gyászolja. De gyászolja egész Magyarország munkásságára, ennek a szegény-szegény országnak minden szegényembere.

A proletároké volt, a proletároké a gyász...

Ki lesz a miniszterelnök? Ez a kérdés izgatja a nemzetgyűlési pártokat. Ugy vélik, hogy a jövő héten, amikor a kormányzót megválasztják, aktuális lesz a kérdés elintézése. A kisgazdapárt hangoztatja, hogy az övé a többség, mert három mandátummal többet kapott, mint a keresztény nemzeti egyesülés pártja. Ezekre való hivatkozással, magának követeli a kormányelnökséget és Rubinek Gyulát jelöli erre az állásra. A keresztény nemzeti egyesülés pártjában ugy tesznek, mintha már nem tulajdonítanak fontosságot a miniszterelnöki állásnak, de azért mégis a maguk köréből való politikust szeretnének ezen a helyen látni. Rubinek egy esütőtörökön megjelent nyilatkozatában ugyan a bíck föntartása mellett nyilatkozik, de a két vetelkedő párt között máris javában dul az egyetértés. Ennek egyik jellemzője a keresztény nemzeti egyesülés párti könyomatásának, a „Magyar Kurir”-nak jelentése, amely Sós Sándor vasutasról, aki a kisgazdapártnak ígerte oda a vasútszervezet támogatását, megállapítja, hogy ez kommunista és kijelenti, hogy a keresztény-szociális vasutasság a keresztény nemzeti egyesülés pártját támogatja „szívvel-lelélekkel” és ebből a pártból való minisztert követel a közlekedésügy élére. Ennek az egyetértésnek a másik jelensége az a vita, amely a kisgazdapárt és volt „tagja”, örgróf Pallavicini között lezajlik. A kisgazdapárt válaszol Pallavicininek és válaszában visszautasítja azt a vádat, mintha a papság és a nemzeti hadsereg ellen igatott volna. Azután így szól: „Tény az, hogy az elhangzott panaszok, amelyek pártunkkal szemben a választások alkalmával elkövetett atrocitások következtében pártunk gyűlésein szóba kerültek, nem a papság vagy a nemzeti hadsereg, mint testületi egész, de egyes tulzó papok és a karhatalom annak tulkapást elkövető tagjai ellen szóltak” — és ezek után fölszólítja Pallavicinét, hogy konkrétizálja vádjait. A Giesswein-féle Keresztény-Szociális Gazdasági Párt a kisgazdák mellett foglalt állást. A mai napon dr. Giesswein Sándor elnökle mellett tartott értekezletén Persián Ádám jelentése alapján a már lefolytatott és még küszöbön álló nemzetgyűlési választásokkal foglalkozott. Elhatározta a párt, hogy a megszállás alól fölszabaduló tiszántúli kerületekben a *kisgazdapárttal való legteljesebb egyetértésben* a maga részéről is jelöltet állít. Ugy a tiszántúli választások előkészítésére, mint pedig a *kisgazdapárttal való együttműködés szabályozására* a párt bizottságot küldött ki.

Meg akarják buktatni a Millerand-kormányt. Párisból jelentik, hogy az új elnök szerdán délután vette át a hatalmat. Millerand az elnökváltás alkalmából *előterjesztette a kormány formális lemondását* a közvélemény új elnökének. Deschanel a lemondást *nem fogadta el* és fölkérte a kormányt, hogy maradjon meg helyén. A „Chicago Tribune” tudósítója jelenti lapjának Párisból: Jönartnak, a jóvátételi bizottság elnökének lemondása, beavatott politikusok véleménye szerint a *Millerand-kormány helyzetét is veszélyezteti*. Jönart azért mondott le, mert a legfőbb tanács *tuldságos engedékenységét* mutat Németország irányában a békeszerződés végrehajtása körül. Millerand politikai ellenfelei már készülődnek arra, hogy a *miniszterelnököt megtámadják*, különösen azért, mert Németországnak még mindig módot adnak arra, hogy nagyobb szerepet tartson fönn. Politikai körök véleménye szerint a miniszterelnök elleni támadást *Briand és Barthou fogja vezetni*. Briand a *berlini francia nagykövetségre pályázik* és ezt meg is szerzi, ha Barthou győzedelmeskedik a miniszterelnökkel szemben.

(Itt a cenzura egy cikkünket törölte.)

A nyugatmagyarországi kérdés.

A magyar kormány álláspontja a német-osztrák visszautasítással szemben.

A német-osztrák kormány és a politikai pártok mereven elutasító álláspontot foglaltak el a magyar kormány a nyugatmagyarországi kérdés ügyében az osztrák kormányhoz intézett jegyzékével szemben. Hogy ezzel szemben mi a magyar kormány fölfogása, abba belevilágítanak dr. Gratz Gusztávnak a bécsi lapokban közzétett nyilatkozatai.

(Bécs, február 19.) A „Magyar Távirati Iroda” közli: Mint parlamentári körökben beszéltek, Renner dr. kancellár *írásban* fogja közölni a magyar kormány a nyugatmagyarországi kérdésben elfoglalt álláspontját, ahogyan a kancellár a külügyi bizottság tegnapi ülésén kifejtette.

A „Neue Freie Presse” Gratz Gusztáv dr. levelét közli, amelyben többek között a következőket írja:

Renner dr. kancellárnak a külügyi bizottságban tett kijelentését, hogy ha Magyarország elfogadja a neulllyi békeszerződést, a nyugatmagyarországi kérdés magától kiveszül, ki Ausztria és Magyarország tárgyalásainak anyagából. Magyarország egyáltalán nem helyeselheti. A magyar kormány az a fölfogása, hogy Ausztriának és Magyarországnak nem csupán az aláírás, hanem meg a st.-germaini békeszerződésnek a ratifikálása után is mindenkor módjában lesz, hogy ebben a kérdésben barátságos megegyezés alapján népszavazást rendeljen el. Hogy Ausztria és Magyarország gazdasági tárgyalásairól a nyugatmagyarországi kérdésben való megegyezés nélkül is rákerülhet a sor, könnyen lehetséges. Az is bizonyos, hogy Magyarország ebben az esetben nem lehetne el a teljesen szabad kereskedelmi forgalom lehetővé tételéig. A levél ezek után bizonyítja, hogy Magyarországnak már 1920-ban termésfölsége lesz, tehát mint élelmiszerforrás, jelentős tényező lesz.

A „Neues Wiener Tagblatt” szintén közöl Gratz Gusztáv dr.-tól hosszabb levelet. Ebben a gazdasági természetű fejtegetések után a következőket írja:

„Ha Nyugatmagyarországot előzetes népszavazás nélkül Ausztriához csatolják, akkor Magyarországnak nagyon is érdekében lesz, hogy bebizonyítsa Nyugatmagyarország népének, hogy nem tudja önmagát föntartani és hogy gazdasági érdekei teljesen ahhoz a területhez kötik, amely Magyarországhé marad és ilyenképen sikerül ebben a népből ébrentartani a Magyarországgal való újabb egyesülés vágyát. Ebből az következik, hogy Magyarországnak mostantól fogva arra kell törekednie, hogy lehetőleg *átörhetően falat építsen a saját területe és Nyugatmagyarország között* és hogy e két terület között lehetőleg megnehezítse a közlekedést. Ennek azonban természetesen visszahatása lesz Ausztria és Magyarország általános gazdasági viszonyára.

Az osztrák nemzetgyűlés csütörtöki ülésén Renner kancellár a nagynémet képviselőknek a magyar kormány jegyzékére vonatkozó interpellációjára adott nagyon terjedelmes válaszában kifejtette, hogy Ausztria *nem szándékozik tárgyalásokba bocsátkozni Nyugatmagyarország kérdéséhez*, mert ezt a kérdést a *békekonferencia elintézte.* („M. T. I.”)

Vidéki előfizetőink h. ügycímébe! Lapunk mai számához postautalványt mellékelünk azon előfizetőink részére, akiknek az előfizetése február 29-én lejár. Előfizetőinket arra kérjük, hogy a mellékelt postautalvány felhasználásával újítsák meg előfizetésüket és az előfizetés összegét postafordultáival küldjék be címünkre. T. előfizetőinket az előfizetés megújítására kérjük, hogy lapunkat továbbra is akadálytalanul megküldhessük; ellenkező esetben kénytelenek vagyunk a lap további küldését beszüntetni.

A kiadóhivatal.